

REALIZACJA ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU ORAZ ZASADY „NIE CZYŃ ZNACZĄCYCH SZKÓD” DNSH

Szkolenie dla Beneficjentów

działania FENX.01.03 Gospodarka wodno-ściekowa

Warszawa 18–19 listopada 2025 r.

„Cele Funduszy są realizowane zgodnie z celem wspierania zrównoważonego rozwoju, określonym w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady "nie czynić poważnych szkód".”
art. 9 (4) rozporządzenia ogólnego CPR (2021/1060)

CZYM JEST ZASADA DNSH?

Zasada DNSH jest wpisana w art. 17 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/2088 (TAKSONOMIA UE)

Rozporządzenie:

- ustanawia ramy klasyfikacji działań zrównoważonych środowiskowo,
- wyznacza reguły finansowania przedsięwzięć,
- definiuje cele środowiskowe.

Rozporządzenia delegowane Komisji Europejskiej precyzują kryteria techniczne dla poszczególnych sektorów i celów środowiskowych.

SZEŚĆ CELÓW ŚRODOWISKOWYCH PRZY REALIZACJI INWESTYCJI ZRÓWNOWAŻONYCH ŚRODOWISKOWO

**Łagodzenie zmian
klimatu**

**Adaptacja do zmian
klimatu**

**Zrównoważone
wykorzystywanie i
ochrona zasobów
wodnych i morskich**

**Przejęcie na
gospodarkę o obiegu
zamkniętym**

**Zapobieganie
zanieczyszczeniu i
jego kontrola**

**Ochrona i odbudowa
bioróżnorodności i
ekosystemów**

A low-angle photograph of a forest with tall trees and bright sunlight filtering through the green leaves, creating a dappled light effect.

ZASADA DNSH (ART. 17 ROZPORZĄDZENIA O TAKSONOMII)

- zapewnia, że dana działalność (przedsięwzięcie) nie uniemożliwi osiągnięcia sześciu celów
- dotyczy wszystkich przedsięwzięć, niezależnie od ich specyfiki,
- skupia się na unikaniu szkód, ale sprzyja też wyborowi najlepszych środowiskowo przedsięwzięć

Inwestycja, np. redukująca emisję gazów cieplarnianych, nie może jednocześnie powodować degradacji bioróżnorodności, zanieczyszczenia wód lub nadmiernego zużycia zasobów naturalnych.

ZASADA DNSH

Standaryzuje
informacje o
zrównoważonym
charakterze
działalności
gospodarczych

Ułatwia
inwestorom
identyfikację
projektów
przyczyniających
się do ochrony
środowiska

Wspiera cele
Europejskiego
Zielonego Ładu i
zobowiązania UE do
osiągnięcia neutralności
klimatycznej do 2050 r.

Tworzy jasne
kryteria, które
muszą być
spełnione, aby
inwestycje były
uznane za
ekologiczne.

STOSOWANIE ZASADY DNSH W FENIKS 2021-2027

W perspektywie finansowej na lata 2021-2027, do kryteriów oceny projektów ubiegających się o wsparcie z funduszy unijnych wprowadzono nowe elementy, między innymi ocenę zgodności projektu z zasadą „do no significant harm” (DNSH)” tj. „nie czyń poważnych szkód”.

Aby działanie mogło być finansowane musi być uznane za zrównoważone, tj.

- **znacząco przyczyniać się do realizacji jednego z ww. celów**
- **nie może znacznie szkodzić celom środowiskowym**
- **spełniać minimalne gwarancje dotyczące praw człowieka**

SPEŁNIENIE TEGO WARUNKU JEST ANALIZOWANE NA POZIOMIE:

Programu FEnIKS 2021-2027 („Analiza spełniania zasady „nie czyn poważnej szkody” (DNSH) w rozumieniu art. 17 rozporządzenia (UE) nr 2020/852 dla projektu dokumentu pn. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027” – **w praktyce na poziomie opisów typów działań**)

naborów wniosków o dofinansowanie (kryterium horyzontalne obligatoryjne nr 16 Zasada zrównoważonego rozwoju, w tym zasada „nie czyn poważnej szkody” – **w praktyce w odniesieniu do typów działań**)

projektów (Umowa o dofinansowanie – **kontrola zgodności na poziomie indywidualnych projektów**, zbieranie danych i dowodów).

100% wydatków z funduszy UE musi być zgodne z zasadą DNSH.

KONTROLA ZGODNOŚCI REALIZACJI PROJEKTU Z DNSH

UMOWA O DOFINANSOWANIE

§ 4c

Wymogi związane z oceną potwierdzenia realizacji Projektu zgodnie z zasadą DNSH

1. Beneficjent zapewnia zgodność Projektu z zasadą DNSH. Beneficjent zobowiązany jest do bieżącego gromadzenia informacji, danych oraz dokumentacji, które stanowią potwierdzenie realizacji Projektu zgodnie z zasadą DNSH.
2. Beneficjent zobowiązuje się do opracowywania okresowego sprawozdania potwierdzającego realizację Projektu zgodnie z zasadą DNSH w okresie realizacji Projektu każdorazowo w terminie do 31 stycznia każdego roku za rok poprzedzający oraz złożenia raportu końcowego najpóźniej wraz z wnioskiem o płatność końcową. W okresowym sprawozdaniu i raporcie końcowym Beneficjent powinien przedstawić wykaz dowodów potwierdzających zawarte w ww. dokumentach informacje.
3. Raport końcowy, o którym mowa w ust. 2, zawierał będzie w szczególności podsumowanie informacji dotyczących zgodności Projektu z zasadą DNSH oraz informacje, o zgodności z zasadą DNSH, w zakresie działań, których realizacja odbywać się będzie na etapie eksploatacji Projektu.

Złożenie raportu zgodnie z UoD jest warunkiem otrzymania refundacji/rozliczenia zaliczki!

Cel środowiskowy	Minimalne wymogi dla działalności związanej z dostawą wody i gospodarowania ściekami (obligatoryjne)
łagodzenie zmian klimatu	ocena bezpośrednich emisji gazów cieplarnianych (wymagana tylko dla dużych oczyszczalni ścieków). W przypadku fermentacji beztlenowej osadów ściekowych wymagany jest plan monitorowania wycieków metanu w instalacji.
adaptacja do zmian klimatu	ocena zagrożenia klimatycznego dla przedsięwzięcia i ewentualne wdrożenie działań adaptacyjnych
zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	działanie musi być zgodne z Ramową Dyrektywą Wodną i dyrektywą 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (czyli ustawą OOŚ i aktami wykonawczymi do tej ustawy)
przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym	nie dotyczy
zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontroli	zrzuty do wód, do których odprowadzane są ścieki muszą spełniać wymogi określone w dyrektywie 91/271/EWG lub być zgodne z przepisami krajowymi określającymi maksymalne dopuszczalne poziomy zanieczyszczeń z takich zrzutów. Wdrożono odpowiednie środki w celu uniknięcia i złagodzenia nadmiernych wód opadowych z systemu odprowadzania ścieków, które mogą obejmować rozwiązania oparte na zasobach przyrody, oddzielne systemy zbierania wód opadowych, zbiorniki retencyjne i oczyszczanie pierwszego przepływu. Osady ściekowe są wykorzystywane zgodnie z dyrektywą 86/278/EWG lub zgodnie z wymogami prawa krajowego
ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	działanie musi być zgodne z dyrektywą 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko (czyli ustawą OOŚ i aktami wykonawczymi do tej ustawy), a także z dyrektywą siedliskową i ptasią. Przeprowadzono ocenę oddziaływania na środowisko (OOŚ) lub kwalifikację zgodnie z dyrektywą 2011/92/UE. W przypadku gdy przeprowadzono OOŚ (wydano decyzję środowiskową), wdraża się wymagane środki łagodzące i kompensacyjne do celów ochrony środowiska.

Cel środowiskowy	Działania na rzecz osiągnięcia celów środowiskowych (zalecane)
łagodzenie zmian klimatu	Np. ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez stosowanie energooszczędnych technologii i OZE*
adaptacja do zmian klimatu	Np. retencja wód deszczowych na terenie oczyszczalni ścieków z wykorzystaniem zielono-niebieskiej infrastruktury*
zrównoważone wykorzystywanie i ochrona zasobów wodnych i morskich	Np. zastosowanie rozwiązań oszczędzających wodę
przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym	Np. zastosowanie rozwiązań wykorzystujących ścieki oczyszczone w procesach technologicznych*
zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontroli	Np. stosowanie technologii i urządzeń ograniczających emisje pyłów, hałasu oraz zanieczyszczeń.
ochrona i odbudowa bioróżnorodności i ekosystemów	Np. zastosowanie rozwiązań (wykraczających poza działania minimalizujące określone w decyzjach administracyjnych) na rzecz ekosystemów i bioróżnorodności (standardy dot. zieleni, dodatkowe nasadzenia, strefy „dzikości”, stwarzanie miejsc dla owadów, ptaków, małych ssaków, itp.)*

* Działania premiowane punktami na etapie oceny wniosków o dofinansowanie

Inne działania:

Wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego

Stosowanie kryteriów zielonych zamówień publicznych

.....

DOKUMENTACJA I DOWODY

Dokumenty, które są wymagane przepisami prawa lub są stosowane w procesie inwestycyjnym

Dokumenty potwierdzające zgodność projektu (z przepisami prawa i zasadą DNSH) należy przypisać do odpowiednich etapów projektu lub zadań.

Nie trzeba załączać dokumentów do raportów – wystarczy je wymienić.

Raport pełni funkcję listy kontrolnej, która sprawdza:

Czy wszystkie wymogi i działania (w tym dodatkowe z wniosku o dofinansowanie) zostały zrealizowane?

Czy istnieją dokumenty potwierdzające wykonanie tych działań?

Etap	Dokumentacja/dowody (przykłady)
Przygotowanie inwestycji	Analiza ryzyk wynikających ze zmian klimatu (Studium wykonalności, wnioski o dofinansowanie) Decyzja środowiskowa (raporty OOŚ, karta informacyjna przedsięwzięcia), inne decyzje dot. np. wycinki drzew, odstępstw od zakazów, Deklaracja Natura 2000 (RDOŚ), Informacja PG Wody Polskie itp., zgody wodnoprawne, pozwolenia na budowę Dokumentacja projektowa (potwierdzająca zgodność z wymogami, zawierająca informacje o dodatkowych działaniach), dokumentacja przetargowa, o ile zawiera zapisy np. obligujące wykonawcę do działań wspierających realizację danego celu środowiskowego/minimalizujących negatywny wpływ (PFU, OPZ, SIWZ) Działania łagodzące skutki negatywne (także skumulowane) muszą być przewidziane na etapie planowania projektu
Realizacja robót	Dokumenty potwierdzające wdrożenie warunków z decyzji środowiskowej, innych decyzji Wykaz odpadów, plany segregacji odpadów, karty przekazania odpadów Wykaz działań na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń w trakcie budowy Dzienniki budów, raporty nadzoru inwestorskiego (w tym środowiskowego), raporty wykonawcy, protokoły odbioru (potwierdzające np. wykonanie działań na rzecz ograniczenia ryzyk klimatycznych, ochrony ekosystemów) Deklaracje/inne dokumenty posiadania właściwości użytkowych (np. dla wyrobów związanych z wodą) Protokoły z przeglądów technicznych maszyn stosowanych na terenie budowy
Oddanie do użytkowania/eksploatacja	Protokoły z uruchomienia instalacji, szczelności, Wyniki badań laboratoryjnych ścieków oczyszczonych, Dokumenty potwierdzające gospodarowanie osadami zgodnie z prawem Instrukcje/standardy dotyczące użytkowania zainstalowanych urządzeń w zakresie ich efektywności energetycznej i emisyjności Protokoły z okresowej kontroli stanu technicznego obiektów

Zespół ds. DNSH w ramach grupy zadaniowej KUP 2021-2027 ds. zasad horyzontalnych wydał materiał podsumowujący prace Zespołu (analiza):

- ✓ Brak jednolitego podejścia w zakresie oceny zgodności i sposobu dokumentowania
- ✓ Brak wyraźnego połączenia zasady DNSH z istniejącymi przepisami z zakresu ochrony środowiska (OOŚ pokrywają dużą część, ale nie całość zagadnień związanych z DNSH, np. nie obejmują celu środowiskowego zw. z GOZ, wiele projektów nie podlega procedurze OOŚ)
- ✓ Rozumienie zasady DNSH jest zróżnicowane w zależności od projektu, przy tym szczególnie trudna jest operacjonalizacja tej zasady dla projektów “miękkich”, jak zamówienia, szkolenia itd. Wątpliwości budzi możliwość wyrządzenia poważnej szkody w tego typu interwencjach.
- ✓ Wyzwanie stanowi ustalenie sposobu dokumentowania wdrożenia zasady DNSH przez beneficjentów. Zidentyfikowano trudności w przełożeniu DNSH na m. in. dowody, które są wymagane dla potwierdzenia zgodności z DNSH. Szczególnie trudny jest monitoring na poziomie wdrażania oraz trwałości projektów.

Zespół ds. DNSH w ramach grupy zadaniowej KUP 2021-2027 ds. zasad horyzontalnych wydał materiał podsumowujący prace Zespołu (rekomendacje):

- ✓ Wymiana doświadczeń i wiedzy między instytucjami zarządzającymi, pośredniczącymi i wdrażającymi, KE
- ✓ Wspólne tworzenie i korzystanie z bazy dobrych praktyk i wyłączeń umożliwiającej wdrażanie sprawdzonych rozwiązań z innych IZ w takim zakresie, w jakim mogą być pomocne w danym programie
- ✓ Przegląd przewodników DNSH i ocen DNSH dla programów i ich weryfikacja w świetle praktyki stosowania
- ✓ Stworzenie listy dowodów wg typów projektów na podstawie dotychczasowych doświadczeń, np. w formie zbliżonej do wytycznych DNSH dla Społecznego Funduszu Klimatycznego (03.2025).
- ✓ Stosowanie w kryteriach wyboru projektów określonych, istniejących już standardów (przykładowo standardy ochrony drzew)
- ✓ Wstępne kierunkowe propozycje na perspektywę 2028-2034 (ustawa OOŚ?, skrócenie i uporządkowanie technicznych wymagań znajdujących się w odwołaniach do rozporządzenia o Taksonomii oraz rozporządzeń delegowanych, przejrzysta i przystępna forma np. wytycznych przybliżających również dowody zgodności z zasadą DNSH)

PRZYDATNE DOKUMENTY

- ✓ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/852 z dnia 18 czerwca 2020 r. w sprawie ustanowienia ram ułatwiających zrównoważone inwestycje, zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/2088
- ✓ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2021/2139 z dnia 4 czerwca 2021 r.
- ✓ Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2023/2486 z dnia 27 czerwca 2023 r.
- ✓ Analiza spełniania zasady „nie czynić poważnej szkody” (DNSH) w rozumieniu art. 17 rozporządzenia (UE) nr 2020/852 dla projektu dokumentu pn. Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
- ✓ Wytyczne techniczne dotyczące weryfikacji infrastruktury pod względem wpływu na klimat w latach 2021–2027 (2021/C 373/01)
- ✓ Poradnik weryfikacji inwestycji pod względem wpływu na klimat i adaptacji do zmian klimatu w okresie programowania UE 2021-2027
- ✓ Zasada nieczynienia poważnych szkód środowisku (DNSH) w funduszach polityki spójności na lata 2021- 2027 – analiza i rekomendacje Zespołu ds. DNSH w ramach grupy zadaniowej KUP 2021-2027 ds. zasad horyzontalnych

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

www.nfosigw.gov.pl

**NARODOWY FUNDUSZ
OCHRONY ŚRODOWISKA
i GOSPODARKI WODNEJ**